

Nr 198.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om
anstånd i särskilt fall med gälds betalning; given
Stockholms slott den 12 mars 1932.*

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill
Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att an-
taga härvid fogat förslag till lag om anstånd i särskilt fall med gälds betal-
ning.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

N. Gärde.

•

Förslag
till
Lag
om anstånd i särskilt fall med gälds betalning.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Konungen äge, där det med hänsyn till svår penningkris prövas oundgängligen nödigt för tillgodoseende av allmänt väl, efter hörande av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret medgiva gäldenär det anstånd med gälds betalning, som av omständigheterna påkallas.

Sådant medgivande skall avse viss tid, högst en månad, med rätt för Konungen att, då synnerliga skäl därtill äro, efter förnyat hörande av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret bevilja förlängning med högst en månad varje gång.

Medgives anstånd, äge Konungen tillika besluta anstånd med betalning av offentliga avgifter, vilka icke kunna för gäld anses.

Medgivet anstånd må, när förhållandena därtill föranleda, av Konungen återkallas.

2 §.

Medgivande av anstånd med gälds betalning må även innefatta förbud för gäldenär att fullgöra betalning å tid, varunder anståndet gäller.

3 §.

Konungen äge utfärda de föreskrifter, som i följd av medgivande av anstånd må anses nödiga dels rörande gäldenärs skyldighet att betala ränta å gäld, med vars betalning anstånd gäller, dels rörande inskränkningar i borgenärs rätt att hos domstol, överexekutor och utmätningsman utsöka sin fordran, att söka att gäldenärs egendom avträdes till konkurs samt att i övrigt göra gällande rättsliga verkningar av dröjsmål i avseende å betalningen, dels ock rörande uppskov med försäljning av utmätt egendom.

4 §.

Växel eller check må under den tid, anstånd gäller, icke uppvisas till betalning eller protesteras för bristande betalning.

5 §.

Är enligt lag eller författning borgenärs rätt beroende därav, att talan anhängiggöres eller annan åtgärd vidtages inom viss tid, och kan i följd av anståndet sådan åtgärd icke företagas, vare borgenärens rätt förvarad, där åtgärden vidtages inom en månad efter hindrets upphörande; dock att i fråga om vad borgenären har att iakttaga för bevarande av växelrätt eller checkrätt skall gälla vad därom särskilt stadgas.

Denna lag träder i kraft genast efter utfärdandet och gäller till den 1 juni 1932.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 26 februari 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Gärde:

»I gällande lag av den 18 september 1914 angående förordnande om anstånd med betalning av gäld (moratorium), innehållas bestämmelser om rätt för Konungen att, efter hörande av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, för viss tid besluta anstånd med betalning av gäld, om i främmande europeisk stat förordnats om moratorium eller om Sverige befinner sig i krig eller krigsfara. Enligt lagen må under anståndet inbegripas även offentliga avgifter, vilka icke kunna för gäld anses. Vidare meddelas bestämmelser beträffande rätt att utfärda de föreskrifter, som i följd av förordnande om anstånd må anses nödiga dels rörande inskränkningar i borgenärs rätt att hos domstol, överexekutor och utmätningsman utsöka sin fordran, att söka att gäldenärs egendom avträdes till konkurs samt att i övrigt göra gällande rättsliga verkningar av dröjsmål i avseende å betalningen, dels rörande uppskov med försäljning av utmätt eller konkursbo tillhörig egendom, dels ock rörande gäldenärs skyldighet att gälda ränta å gäld, med vars betalning anstånd åtnjutes. Ytterligare stadgas i lagen förbud under anståndstid mot uppvisande av växel till betalning och mot dess protesterande för bristande betalning samt meddelas bestämmelser med avseende å vissa frister.

Även om denna lag på ett i många hänseenden lyckligt sätt lagt grunden för en tillfredsställande moratoriereglering, ligger det i sakens natur, att de förändringar på det ekonomiska området, som inträdde under och efter världskriget, kommit vissa luckor i lagen att framträda. Härmed sammanhänger i viss mån den brist i lagen, som måste anses ligga däri, att den utgår från att moratorieförordnandet skall avse alla gäldenärer eller åtminstone viss grupp av gäldenärer eller, med andra ord, vara vad man plägar kalla generalmoratorium, vare sig det har karaktären av ett mer eller mindre allmänt generalmoratorium eller är begränsat till vissa områden av förpliktelser.

I öppen dag ligger, att en moratorielag för att kunna fylla sin uppgift måste vara fullt anpassad efter de olika behov, som vid en kritisk situation kunna tänkas göra sig gällande. I överensstämmelse med denna uppfattning har jag

låtitt inom departementet upptaga moratorielagstiftningen i dess helhet till revision. Emellertid torde frågan om specialmoratorium vara av beskaffenhet att böra erhålla sin lösning utan avbidan på slutförandet av nyssnämnda utredning. I anledning härav har jag låtit utarbета förslag till *lag om anstånd i särskilt fall med gälds betalning*, avsedd att gälla till utgången av maj månad detta år.

I fråga om de särskilda paragraferna i förslaget får jag anföra följande:

1 §.

I denna paragraf behandlas till en början förutsättningarna för att ett specialmoratorium må kunna meddelas. Med hänsyn dels till de betänkligheter, som över huvud göra sig gällande med avseende å ingrepp i enskildas rättigheter, dels ock till de ingripande verkningar, som ett moratorium utövar därigenom, att anståndet för en gäldenär lätt undanröjer förutsättningarna för därav drabbade borgenärer att i sin ordning fullgöra sina förpliktelser, har det som en oeftergivlig fordran för beviljande av specialmoratorium synts böra krävas, att detta med hänsyn till svår penningkris prövas oundgängligen nödigt för tillgodoseende av allmänt väl. Brister i det särskilda fallet denna allmänna förutsättning, lär frågan om beviljande av specialmoratorium ej böra upptagas. Bland andra faktorer av betydelse vid avgörande, om specialmoratorium bör beviljas, må för övrigt nämnas frågan, huruvida anståndet kommer att medverka till att gäldenärens förmåga att göra rätt för sig ökas.

Prövningen, huruvida förutsättning för specialmoratorium föreligger, föreslås skola tillkomma Konungen. Frågan om beviljande av ifrågavarande slags moratorium är tydligen i allmänhet av den brådskande art, att, i likhet med vad i viss utsträckning skett i 1914 års moratorielag, en delegation av riksdagens medbestämmanderätt är oeftergivlig. Då det emellertid lär vara lämpligt, att förordnande om moratorium eller om förlängning därav ej gives utan hörande av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, har förslaget affattats i enlighet därmed. Skulle fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret avstyrka en dylik åtgärd, torde, såsom vid tillkomsten av gällande moratorielag framhölls, förordnande om moratorium eller om förlängning därav icke böra komma i fråga.

Ett specialmoratorium bör naturligen i möjligaste mån begränsas med avseende jämväl å tiden för dess giltighet. På grund därav föreslås i förevarande paragraf, att moratoriet må avse allenast viss tid, högst en månad, dock att Konungen må, då synnerliga skäl därtill äro, kunna förlänga detsamma. Även varje förlängning torde böra avse blott en månad och förutsätta förnyat hörande av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret.

Stadgandet i 1 § tredje stycket står i överensstämmelse med innehållet i 1 § fjärde stycket moratorielagen. Vad i moratorielagen i detta avseende föreskrives torde lämpligen böra lagfästas även med avseende å specialmoratorium.

Oavsett den tid, för vilken moratorium meddelats, bör Konungen äga att, om förhållandena därtill giva anledning, återkalla detsamma. Bestämmelse härom har upptagits i sista stycket.

§ 2.

Enligt den moderna uppfattningen av moratoriet åsyftas därmed icke så mycket att tillgodose de särskilda gäldenärernas eller borgenärernas behov som fastmera det allmännas intresse. I statens eget intresse ligger, som det yttrats, att kreditförhållandena inom samhället icke få sammanstörta eller alltför våldsamt rubbas. Ett under världskriget starkt förnummet intresse var att förhindra betalning av gäld till fienden. Även under fredstid kan det, för att anföra ett ytterligare exempel, vara ett statsintresse, att icke genom onaturligt stor efterfrågan på utländskt betalningsmedel den svenska valutans värde för starkt pressas.

I det anförda ligger, att moratoriet under vissa omständigheter icke bör betraktas blott som en rätt för vederbörande gäldenär eller borgenär. Det kan med andra ord vara ett statens intresse, att moratoriet gestaltas som ett s. k. tvångsmoratorium, som skall genomföras oberoende av om det leder till fördel eller nackdel för vederbörande gäldenärer eller borgenärer.

I enlighet med denna uppfattning föreslås i 2 §, att förordnande om anstånd med betalning av gäld även må innefatta förbud för gäldenär att betala gäld å tid, varunder anståndet gäller.

3 §.

Denna paragraf överensstämmer till innehållet i huvudsak med 3 § samt 2 § första stycket moratorielagen. Bestämmelser i dessa ämnen äro tydligen av samma behov påkallade i fråga om specialmoratorium som beträffande generalmoratorium.

4 §.

Vad moratorielagen i 2 § andra stycket, vad angår växel, innehåller beträffande generalmoratorium föreslås här skola gälla jämväl med avseende å specialmoratorium och utsträckas även till check. Stadgandets behövlighet och berättigande torde icke behöva närmare motiveras.

5 §.

Förevarande paragraf överensstämmer i det väsentliga med 2 § tredje stycket moratorielagen, men företer den olikheten, att paragrafen avser ej blott växel utan jämväl check. I samband därmed står, att hänvisning skett — i stället för till viss paragraf — till vad i ämnet särskilt är stadgat.

Lagen föreslås skola träda i kraft omedelbart vid utfärdandet.»

Föredraganden uppläser härefter förslaget till *lag om anstånd i särskilt fall med gälds betalning* av den lydelse, bilaga¹ till detta protokoll utvisar, samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte för det i § 87 regeringsformen angivna ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställa bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

H. Stefenson.

¹ Denna bilaga, vilken är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här utelutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 27 februari 1932.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden CHRISTIANSSON,
EDELSTAM,
STENBECK,
regeringsrådet AFZELIUS.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 26 februari 1932, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om anstånd i särskilt fall med gälds betalning*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsrådet Hugo Wikander.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 12 mars 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Gärde, anmäler lagrådets den 27 februari 1932 avgivna yttrande över det den 26 i samma månad till lagrådet remitterade förslaget till *lag om anstånd i särskilt fall med gälds betalning*; därvid föredraganden hemställer, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan anmärkning, måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställa förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.